

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

zo 16. februára 2017*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti — Hranice, azyl a prisťahovalectvo — Dublinský systém — Nariadenie (EÚ) č. 604/2013 — článok 4 Charty základných práv Európskej únie — Neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie — Odovzdanie vážne chorého žiadateľa o azyl do štátu zodpovedného za preskúmanie jeho žiadosti — Neexistencia závažných dôvodov domnievať sa, že v tomto členskom štáte existujú preukázané systémové chyby — Povinnosti uložené členskému štátu, ktorý má uskutočniť odovzdanie“

Vo veci C-578/16 PPU,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Vrhovno sodišče (Najvyšší súd, Slovinsko) z 28. októbra 2016 a doručený Súdnemu dvoru 21. novembra 2016, ktorý súvisí s konaním:

C. K.,

H. F.,

A. S.

proti

Republika Slovenija,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda piatej komory J. L. da Cruz Vilaça (spravodajca), sudcovia M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits a F. Biltgen,

generálny advokát: E. Tančev,

tajomník: M. Aleksejev, referent,

so zreteľom na návrh vnútroštátneho súdu z 28. októbra 2016 doručený Súdnemu dvoru 21. novembra 2016, aby sa návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednal v naliehavom konaní podľa článku 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora,

so zreteľom na rozhodnutie piatej komory z 1. decembra 2016, ktorým sa vyhovelo tomuto návrhu,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 23. januára 2017,

* Jazyk konania: slovinčina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- C. K., H. F. a A. S., pôvodne v zastúpení: Z. Kojić, neskôr X. Nabergoj, svetovalca za begunce,
- slovinská vláda, v zastúpení: N. Pintar Gosenca a A. Vran, splnomocnené zástupkyne,
- talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci L. Cordì, avvocatto dello Stato,
- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: C. Crane, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci D. Blundell, barrister,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Condou-Durande a M. Žebre, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 9. februára 2017,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 3 ods. 2 a článku 17 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 31, ďalej len „nariadenie Dublin III“, článku 267 ZFEÚ, ako aj článku 4 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pani C. K., pánom H. F. a ich dieťaťom A. S. na jednej strane a Republikou Slovenija (Slovinská republika), ktorá bola zastúpená svojim ministerstvom vnútra na druhej strane, ktorého predmetom je odovzdanie týchto osôb do Chorvátska, označeného za členský štát zodpovedný za preskúmanie ich žiadosti o medzinárodnú ochranu v súlade s ustanoveniami nariadenia Dublin III.

Právny rámec

Medzinárodné právo

Ženevský dohovor

- 3 Článok 33 Dohovoru o právnom postavení utečencov, podpísaného v Ženeve 28. júla 1951 [*Zbierka zmlúv Spojených národov*, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954), doplneného Protokolom týkajúcim sa právneho postavenia utečencov uzavretým v New Yorku 31. januára 1967] (ďalej len „Ženevský dohovor“), s názvom „Zákaz vyhostenia alebo vrátenia („refoulement“), vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Žiadny zmluvný štát nevyhostí utečenca akýmkoľvek spôsobom alebo ho nevráti na hranice územia, na ktorých by jeho život alebo jeho osobná sloboda boli ohrozené z dôvodov jeho rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov.“

EDLP

- 4 Článok 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDLP“) s názvom „Zákaz mučenia“ stanovuje:

„Nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.“

Právo Únie

Charta

- 5 Podľa článku 1 Charty s názvom „Ľudská dôstojnosť“:

„Ľudská dôstojnosť je nedotknuteľná. Musí sa rešpektovať a ochraňovať.“

- 6 Článok 4 Charty, nazvaný „Zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu“, uvádza:

„Nikoho nemožno mučiť ani podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“

- 7 Článok 19 Charty s názvom „Ochrana v prípade vystahovania, vyhostenia alebo extradície“ vo svojom odseku 2 stanovuje:

„Nikto nesmie byť vystahovaný, vyhostený ani vydaný do štátu, v ktorom existuje vážne riziko, že bude vystavený trestu smrti, mučeniu alebo inému neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“

- 8 Článok 51 Charty, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. V dôsledku toho rešpektujú práva, dodržiavajú zásady a podporujú ich uplatňovanie v súlade so svojimi príslušnými právomocami a pri zachovaní obmedzení právomocí Únie, ktoré boli na ňu prenesené zmluvami.“

- 9 Článok 52 Charty, nazvaný „Rozsah a výklad práv a zásad“, vo svojom odseku 3 uvádza:

„V rozsahu, v akom táto charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v [EDLP], zmysel a rozsah týchto práv je rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených v uvedenom dohovore. Toto ustanovenie nebráni tomu, aby právo Únie priznávalo širší rozsah ochrany týchto práv.“

Nariadenie Dublin III

- 10 Nariadenie Dublin III, ktoré nadobudlo účinnosť 19. júla 2013, od 1. januára 2014 nahradilo nariadenie Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 ustanovujúce kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (Ú. v. ES L 50, 2003, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 109, ďalej len „nariadenie Dublin II“).

11 Odôvodnenia 4, 5, 9, 32 a 39 nariadenia Dublin III uvádzajú:

„(4) V záveroch z Tampere sa takisto konštatuje, že spoločný európsky azylový systém by mal zahŕňať z krátkodobého hľadiska jasnú a uplatniteľnú metódu na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl.

(5) Takáto metóda by mala byť založená na objektívnych a spravodlivých kritériách ako pre členské štáty, tak aj pre dotknuté osoby. Mala by umožniť najmä rýchle určenie zodpovedného členského štátu, aby bol zaručený efektívny prístup k postupom na udelenie medzinárodnej ochrany a aby nebolo ohrozené rýchle vybavovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu.

...

(9) Vzhľadom na výsledky uskutočneného hodnotenia implementácie nástrojov prvej etapy je v tejto fáze vhodné potvrdiť zásady, z ktorých vychádza nariadenie [nariadenie Dublin II], a zároveň vzhľadom na nadobudnuté skúsenosti uskutočniť nevyhnutné vylepšenia, aby sa zvýšila účinnosť dublinského systému a posilnila ochrana poskytovaná žiadateľom v rámci tohto systému....Mala by sa napláňovať komplexná kontrola účelnosti prostredníctvom preskúmania na základe dôkazov so zameraním na právne, hospodárske a sociálne dôsledky dublinského systému vrátane jeho dôsledkov na základné práva.

...

(32) Pokiaľ ide o zaobchádzanie s osobami, na ktoré sa vzťahuje rozsah pôsobnosti tohto nariadenia, členské štáty sú viazané svojimi povinnosťami vyplývajúcimi z nástrojov medzinárodného práva, ako aj z príslušnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

...

(39) Toto nariadenie rešpektuje základné práva a dodržiava zásady, ktoré sú uznané najmä v [Charte]. Toto nariadenie sa usiluje najmä zabezpečiť úplné dodržiavanie práva na azyl zaručeného článkom 18 Charty, ako aj práv uznaných podľa jej článkov 1, 4, 7, 24 a 47. Toto nariadenie by sa preto malo uplatňovať zodpovedajúcim spôsobom.“

12 Článok 3 tohto nariadenia s názvom „Prístup k postupu posudzovania žiadosti o medzinárodnú ochranu“ stanovuje:

„1. Členské štáty posúdia každú žiadosť o medzinárodnú ochranu, ktorú podá štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti na území ktoréhokoľvek z nich, ako aj na hranici alebo v tranzitnom priestore. Žiadosť posúdi jeden členský štát, a to ten, ktorý je podľa kritérií stanovených v kapitole III označený ako zodpovedný.

2. ...

Ak nie je možné odovzdanie žiadateľa do členského štátu, ktorý je primárne určený za zodpovedný, pretože sa zo závažných dôvodov možno domnievať, že v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov existujú v danom členskom štáte systémové chyby, na základe ktorých hrozí žiadateľom neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie v zmysle článku 4 [Charty], členský štát uskutočňujúci proces určovania zodpovedného členského štátu pokračuje v posudzovaní kritérií stanovených v kapitole III s cieľom zistiť, či iný členský štát nemôže byť určený ako zodpovedný.

...“

- 13 Kapitola III nariadenia Dublin III obsahuje kritériá na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl. Táto kapitola zahŕňa okrem iného článok 12 tohto nariadenia s názvom „Vydávanie povolení na pobyt alebo víz“, ktorý vo svojom odseku 2 stanovuje:

„Ak je žiadateľ držiteľom platného víza, je za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu zodpovedný ten členský štát, ktorý vydal toto vízum...“

- 14 Článok 17 uvedeného nariadenia, nazvaný „Ustanovenia o práve vlastného uváženia“, vo svojom odseku 1 uvádza:

„Odchyľne od článku 3 ods. 1 môže každý členský štát rozhodnúť, že posúdi žiadosť o medzinárodnú ochranu, ktorú mu podal štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, dokonca aj keď mu podľa kritérií stanovených v tomto nariadení neprislúcha zodpovednosť za takéto posúdenie.

...“

- 15 Kapitola VI nariadenia Dublin III sa nazýva „Postupy na prevzatie a prijatie späť“. Táto kapitola obsahuje okrem iného článku 27, 29, 31 a 32 tohto nariadenia.

- 16 Článok 27 uvedeného nariadenia s názvom „Opravné prostriedky“ vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Žiadateľ alebo iná osoba uvedená v článku 18 ods. 1 písm. c) alebo d) má právo na účinný opravný prostriedok vo forme odvolania proti rozhodnutiu o odovzdaní alebo vo forme vecného alebo právneho preskúmania tohto rozhodnutia, a to na súde.“

- 17 Oddiel VI kapitoly VI nariadenia Dublin III, ktorý sa zaoberá odovzdaním žiadateľov do zodpovedného členského štátu, obsahuje článok 29 tohto nariadenia s názvom „Modality a lehoty“, ktorý stanovuje:

„1. Odovzdanie žiadateľa alebo inej osoby uvedenej v článku 18 ods. 1 písm. c) alebo d) zo žiadajúceho členského štátu do zodpovedného členského štátu sa uskutoční v súlade s vnútroštátnym právom žiadajúceho členského štátu, po porade medzi dotknutými členskými štátmi, akonáhle to je prakticky možné a najneskôr do šiestich mesiacov od akceptovania dožiadania iným členským štátom o prevzatie alebo prijatie späť dotknutej osoby alebo konečného rozhodnutia o odvolaní alebo preskúmaní, ak majú v súlade s článkom 27 ods. 3 odkladný účinok.

Ak sa odovzdania do zodpovedného členského štátu vykonávajú odchodom s dozorom alebo eskortovaním, členské štáty zabezpečia, aby sa vykonávali ľudským spôsobom a aby sa pritom v plnej miere dodržiavali základné práva a ľudská dôstojnosť.

...

2. Ak sa odovzdanie neuskutoční v lehote šiestich mesiacov, zodpovedný členský štát bude zbavený svojej povinnosti prevziať alebo prijať späť dotknutú osobu a táto zodpovednosť sa presunie na žiadajúci členský štát. Táto lehota sa môže predĺžiť najviac na jeden rok, ak sa odovzdanie nemohlo uskutočniť kvôli uväzneniu dotknutej osoby, alebo najviac na osemnásť mesiacov, ak je dotknutá osoba na úteku.

...

4. Komisia prostredníctvom vykonávacích aktov stanoví jednotné podmienky pre konzultácie a výmenu informácií medzi členskými štátmi, najmä v prípadoch odložených alebo oneskorených odovzdaní, odovzdaní po povinnom akceptovaní, alebo v prípadoch odovzdania maloletých či závislých osôb, ako aj v prípadoch odovzdaní pod dozorom...“

- 18 V tom istom oddiele VI článok 31 uvedeného nariadenia s názvom „Výmena relevantných informácií pred uskutočnením odovzdania“ stanovuje:

„1. Členský štát uskutočňujúci odovzdanie žiadateľa... oznámi zodpovednému členskému štátu tie osobné údaje o odovzdávanej osobe, ktoré sú náležité, relevantné a primerané na výlučný účel, ktorým je zabezpečiť, aby orgány príslušné podľa vnútroštátneho práva zodpovedného členského štátu boli schopné poskytnúť tejto osobe primeranú pomoc vrátane bezprostrednej zdravotnej starostlivosti potrebnej na ochranu jej životne dôležitých záujmov a zabezpečiť kontinuitu, pokiaľ ide o ochranu a práva poskytované týmto nariadením a inými príslušnými právnymi nástrojmi v oblasti azylu. Tieto údaje sa zodpovednému členskému štátu oznámia s dostatočným predstihom pred uskutočnením odovzdania s cieľom zabezpečiť, aby orgány príslušné podľa vnútroštátneho práva mali dostatok času na prijatie potrebných opatrení.

2. Pokiaľ sú tieto informácie dostupné orgánom príslušným podľa vnútroštátneho práva, odovzdávajúci členský štát zašle zodpovednému členskému štátu všetky informácie, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie práv a bezprostredných osobitných potrieb odovzdávanej osoby, najmä:

- a) všetky okamžité opatrenia, ktoré je zodpovedný členský štát povinný vykonať na primerané zabezpečenie osobitných potrieb odovzdávanej osoby vrátane bezprostrednej zdravotnej pomoci, ktorá môže byť požadovaná;

...“

- 19 Stále v tom istom oddiele článok 32 nariadenia Dublin III s názvom „Výmena údajov o zdravotnom stave pred uskutočnením odovzdania“ vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Pokiaľ sú dostupné orgánu príslušnému podľa vnútroštátneho práva, odovzdávajúci členský štát poskytne zodpovednému členskému štátu informácie o všetkých osobitných potrebách odovzdávanej osoby, pričom tieto môžu v osobitných prípadoch zahŕňať informácie o fyzickom a duševnom zdraví odovzdávanej osoby, a to výhradne na účel poskytovania zdravotnej starostlivosti alebo liečby, a to najmä pokiaľ ide o osoby so zdravotným postihnutím, starších ľudí, tehotné ženy, maloleté osoby a osoby, ktoré boli mučené, znásilnené alebo vystavené iným závažným formám psychického, fyzického a sexuálneho násillia. Informácie sa poskytujú na spoločnom osvedčení o zdravotnom stave, ku ktorému sa pripoja potrebné dokumenty. Zodpovedný členský štát zabezpečí, aby sa tieto osobitné potreby zodpovedajúcim spôsobom naplnili, a to najmä pokiaľ ide o nevyhnutnú zdravotnú starostlivosť, ktorá môže byť potrebná.

...“

Vykonávacie nariadenie

- 20 Nariadenie Komisie (ES) č. 1560/2003 z 2. septembra 2003, ktoré ustanovujú podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia č. 343/2003 (Ú. v. EÚ L 222, 2003, s. 3; Mim. vyd. 19/006, s. 200), zmenené a doplnené vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) č. 118/2014 z 30. januára 2014 (Ú. v. EÚ L 39, 2014, s. 1) (ďalej len „vykonávacie nariadenie“), obsahuje podmienky vykonávania nariadenia Dublin II a teraz nariadenia Dublin III.
- 21 Kapitola III vykonávacieho nariadenia je nazvaná „Prevozy“. V tejto kapitole sa nachádzajú okrem iného články 8 a 9 tohto nariadenia.

22 Článok 8 uvedeného nariadenia s názvom „Spolupráca pri prevozech“ stanovuje:

„1. Je povinnosťou zodpovedného členského štátu umožniť uskutočnenie prevozu žiadateľa o azyl čo najskôr, a zabezpečiť, aby sa mu v jeho ceste nebránili žiadne prekážky. Tento členský štát určí, ak to prichádza do úvahy, miesto na svojom území, na ktoré treba žiadateľa o azyl dopraviť, alebo na ktorom má byť odovzdaný príslušným orgánom, berúc do úvahy zemepisné obmedzenia a dopravné možnosti, ktoré má k dispozícii členský štát, uskutočňujúci prevoz. V žiadnom prípade sa nesmie uplatniť požiadavka, aby eskorta sprevádzala žiadateľa o azyl ďalej ako do miesta príchodu použitých medzinárodných dopravných prostriedkov, alebo aby členský štát, uskutočňujúci prevoz, uhradil dopravné náklady ďalej, ako do tohto miesta.

2. Členský štát, organizujúci prevoz zabezpečuje dopravu žiadateľa o azyl a jeho eskorty a rozhodne, po porade so zodpovedným členským štátom, o čase príchodu a v prípadoch, v ktorých je to potrebné, o podrobnostiach odovzdania príslušným orgánom. Zodpovedný členský štát môže požadovať, aby bol vyzrovený tri pracovné dni vopred.

3. Štandardné tlačivo stanovené v prílohe VI sa použije na účely zaslania údajov zodpovednému členskému štátu, ktoré sú nevyhnutné, pokiaľ ide o ochranu práv a okamžité potreby osoby, ktorá má byť odovzdaná. Toto štandardné tlačivo sa považuje za vyzrovenie v zmysle odseku 2.“

23 Podľa článku 9 toho istého nariadenia s názvom „Odložené a oneskorené prevozy“:

„1. Zodpovedný členský štát je bezodkladne informovaný o každom odložení, či už kvôli odvolaniu, alebo opätovnému preskúmaniu s odkladným účinkom, alebo zo zdravotných dôvodov, napr. kvôli zlému zdravotnému stavu žiadateľa o azyl, kvôli nemožnosti dopravy, alebo preto, že žiadateľ o azyl zmenil svoj pôvodný postoj k prevozu.

1a Ak sa odovzdanie na žiadosť členského štátu vykonávajúceho odovzdanie pozdržalo, členský štát vykonávajúci odovzdanie a zodpovedný členský štát musia nadviazať kontakt na účely umožnenia organizácie nového odovzdania v najkratšom možnom čase v súlade s článkom 8 a najneskôr do dvoch týždňov od chvíle, kedy sa orgány dozvedeli o tom, že okolnosti, ktoré zapríčinili pozdržanie alebo odloženie, už viac nepretrvávajú. V takom prípade sa pred odovzdaním zašle aktualizované štandardné tlačivo na postúpenie údajov pred odovzdaním, ktoré je stanovené v prílohe VI.

2. Členský štát, ktorý na základe jedného z dôvodov uvedených v článku 29 ods. 2 [nariadenia Dublin III] nemôže uskutočniť odovzdanie v rámci bežnej lehoty šiestich mesiacov od dátumu akceptovania dožiadania o prevzatie alebo prijatie späť dotknutej osoby alebo konečného rozhodnutia o odvolaní alebo preskúmaní, ak má odkladný účinok, informuje o tejto skutočnosti zodpovedný členský štát pred uplynutím tejto lehoty. V opačnom prípade za spracovanie žiadosti o medzinárodnú ochranu a za ostatné povinnosti podľa [nariadenia Dublin III] zodpovedá žiadajúci členský štát v súlade s článkom 29 ods. 2 uvedeného nariadenia.

...“

24 Prílohy VI a IX vykonávacieho nariadenia obsahujú štandardné tlačivá týkajúce sa postúpenia údajov a výmeny údajov o zdravotnom stave pred uskutočnením odovzdania podľa nariadenia Dublin III.

„Prijímacia“ smernica

25 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu (Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 96, ďalej len „prijímacia“ smernica“) má v súlade s jej článkom 1 za cieľ stanoviť normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu v členských štátoch.

26 Článok 17 tejto smernice, nazvaný „Všeobecné pravidlá o materiálnych podmienkach prijímania a zdravotnej starostlivosti“, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby boli žiadateľom, keď podajú žiadosť o medzinárodnú ochranu, poskytnuté materiálne podmienky prijímania.

2. Členské štáty zabezpečia, aby materiálne podmienky prijímania poskytl žiadateľom primeranú životnú úroveň, ktorá im zaručí živobytie a ochráni ich fyzické a psychické zdravie.

Členské štáty zabezpečia, aby bola táto životná úroveň zabezpečená v prípade zraniteľných osôb nachádzajúcich sa v osobitnej situácii v súlade s článkom 21...

...“

27 Článok 18 uvedenej smernice s názvom „Spôsoby poskytovania materiálnych podmienok prijímania“ vo svojom odseku 3 stanovuje:

„Členské štáty vezmú do úvahy vo vzťahu k žiadateľom umiestneným v priestoroch a pobytových táboroch uvedených v odseku 1 písm. a) a b) osobitné skutočnosti súvisiace s ich pohlavím a vekom, ako aj osobitnú situáciu zraniteľných osôb.“

28 Podľa článku 19 „prijímacej“ smernice, nazvaného „Zdravotná starostlivosť“:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby mali žiadatelia potrebnú zdravotnú starostlivosť, ktorá zahŕňa aspoň pohotovostnú zdravotnú starostlivosť a nevyhnutnú liečbu chorôb a závažných duševných porúch.

2. Členské štáty poskytnú žiadateľom s osobitnými potrebami pri prijímaní potrebnú lekársku alebo inú pomoc vrátane primeranej starostlivosti o duševné zdravie, ak je potrebná.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

29 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, ako aj zo spisu a z vyjadrení na pojednávaní, ktoré sa konalo na Súdnom dvore, vyplýva, že 16. augusta 2015 pani C. K., štátna príslušníčka Sýrskej arabskej republiky a pán H. F., štátny príslušník Egyptskej arabskej republiky, vstúpili na územie Európskej únie na základe víza platne vydaného Chorvátskou republikou. Rovnako z nich vyplýva, že po krátkom pobyte v tomto členskom štáte prekročili slovinskú hranicu s falošnými gréckymi dokladmi totožnosti. Tieto osoby boli následne prijaté do prijímacieho centra pre žiadateľov o azyl v Lublane (Slovinsko) a obaja podali na ministerstve vnútra Slovinskej republiky žiadosť o azyl. Z týchto informácií ďalej vyplýva, že pani C. K. bola v čase vstupu na slovinské územie tehotná.

30 Slovinské orgány, ktoré sa domnievali, že Chorvátska republika bola podľa článku 12 ods. 2 nariadenia Dublin III členským štátom zodpovedným za posúdenie žiadosti o azyl podanej žalobcami vo veci samej, zaslali 28. augusta 2015 orgánom tohto členského štátu dožiadanie na účely ich prevzatia. V odpovedi zo 14. septembra 2015 Chorvátska republika uznala svoju zodpovednosť za tieto osoby.

31 Vzhľadom na pokročilé tehotenstvo pani C. K. však Slovinská republika pokračovala v konaní podľa nariadenia Dublin III až po 20. novembri 2015, keď žalobkyňa vo veci samej porodila svoje dieťa A. S. Dňa 27. novembra 2015 bola za toto dieťa podaná žiadosť o medzinárodnú ochranu, ktorá bola posudzovaná spoločne so žiadosťami pani C. K. a pána H. F.

32 Ministerstvo vnútra 20. januára 2016 vydalo rozhodnutie o odmietnutí preskúmať žiadosti žalobcov vo veci samej o azyl a o ich odovzdaní do Chorvátska.

- 33 Rozsudkom z 2. marca 2016 Upravno sodišče (správny súd, Slovinsko) zrušil toto rozhodnutie a vrátil vec na nové preskúmanie s pokynom, aby príslušné orgány získali od Chorvátskej republiky ubezpečenie, že pani C. K., pán H. F. a ich dieťa budú mať v tomto členskom štáte prístup k primeranej zdravotnej starostlivosti.
- 34 Slovinské orgány zaslali Chorvátskej republike žiadosť v tomto zmysle 30. marca 2016. V odpovedi zo 7. apríla 2016 tento členský štát ubezpečil, že žalobcovia vo veci samej dostanú v Chorvátsku ubytovanie, primeranú starostlivosť a potrebnú liečbu.
- 35 Ministerstvo vnútra prijalo 5. mája 2016 nové rozhodnutie o odmietnutí preskúmať žiadosti žalobcov vo veci samej o azyl a o ich odovzdaní do Chorvátska.
- 36 Žalobcovia vo veci samej podali proti tomuto rozhodnutiu žalobu na Upravno sodišče (správny súd). Okrem toho navrhli tomuto súdu, aby dočasne odložil výkon uvedeného rozhodnutia až do prijatia konečného súdneho rozhodnutia vo veci samej.
- 37 V tejto žalobe žalobcovia vo veci samej najmä tvrdili, že ich odovzdanie by malo negatívne dôsledky na zdravotný stav pani C. K., ktoré by mohli ovplyvniť aj blaho jej novonarodeného dieťaťa. V tejto súvislosti predložili rôzne lekárske potvrdenia na podloženie toho, že pani C. K. mala rizikové tehotenstvo a že od pôrodu trpí psychiatrickými problémami. Psychiater špecialista tak u nej diagnostikoval popôrodnú depresiu a pravidelné samovražedné sklony. Z viacerých lekárskech posudkov okrem toho vyplýva, že zlý zdravotný stav pani C. K. vyplýva hlavne z jej neistoty týkajúcej sa jej postavenia a z toho vyplývajúceho stresu. Navyše zhoršenie jej duševného zdravotného stavu by mohlo mať za následok jej agresívne správanie voči sebe samotnej a voči tretím osobám, čo by prípadne vyžadovalo nemocničnú starostlivosť. Choroba, ktorou trpí pani C. K., teda podľa tohto psychiatra vyžaduje, aby ona a jej dieťa zostali v prijímacom centre v Ľubľane, kde dostávajú starostlivosť.
- 38 Rozsudkom z 1. júna 2016 Upravno sodišče (správny súd) zrušil rozhodnutie o odovzdaní žalobcov vo veci samej. Uznesením z rovnakého dňa tento súd tiež odložil výkon tohto rozhodnutia až do prijatia konečného súdneho rozhodnutia vo veci samej.
- 39 Ministerstvo vnútra sa potom odvolalo proti tomuto rozsudku na Vrhovno sodišče (Najvyšší súd, Slovinsko). Tento súd 29. júna 2016 zmenil prvostupňový rozsudok a potvrdil uvedené rozhodnutie o odovzdaní. Pokiaľ ide o starostlivosť, ktorú vyžaduje zdravotný stav pani C. K., tento súd sa domnieval, že zo správy Vysokého komisára Organizácie spojených národov pre utečencov (UNHCR), doručenej na dožiadanie slovinských orgánov, vyplýva, že situácia v Chorvátsku, pokiaľ ide o príjem žiadateľov o azyl, je dobrá. Tento členský štát má okrem iného v Kutine (Chorvátsko) k dispozícii ubytovacie centrum, ktoré je špeciálne určené pre zraniteľné osoby, v ktorom majú žiadatelia o azyl voľný prístup k lekárskej starostlivosti, ktorú poskytuje lekár pravidelne prichádzajúci do centra alebo v naliehavom prípade miestna nemocnica, alebo dokonca nemocnica v Záhrebe (Chorvátsko).
- 40 Pokiaľ ide o ďalšie tvrdenia žalobcov vo veci samej, podľa ktorých boli v Chorvátsku obeťami rasovo motivovaných výrokov a násilia, Vrhovno sodišče (Najvyšší súd) sa domnieval, že žalobcovia vo veci samej nepreukázali, že by boli závažné dôvody domnievať sa, že v Chorvátsku existujú také systémové chyby v konaní o azyle a podmienkach prijímania, na základe ktorých hrozí žiadateľom o azyl neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie v zmysle článku 3 ods. 2 nariadenia Dublin III. Ani inštitúcie Únie, ani UNHCR napokon nepovažovali situáciu v tomto členskom štáte za kritickú.
- 41 Rozsudok Vrhovno sodišče (Najvyšší súd) sa následne stal právoplatným. Žalobcovia vo veci samej však podali ústavnú sťažnosť na Ustavno sodišče (Ústavný súd, Slovinsko).

- 42 Rozhodnutím z 28. septembra 2016 tento súd rozhodol, že je pravda, že v tomto prípade nebolo preukázané, že v Chorvátsku existujú systémové chyby v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov v zmysle článku 3 ods. 2 nariadenia Dublin III. Napriek tomu to však nepredstavuje jediný dôvod, na ktorý sa môžu žalobcovia vo veci samej odvolávať, aby preukázali, že ich odovzdanie do tohto členského štátu ich vystavuje skutočnému riziku neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania.
- 43 V súlade s odôvodnením 32 tohto nariadenia sú totiž členské štáty povinné rešpektovať požiadavky vyplývajúce z článku 33 ods. 1 Ženevského dohovoru, ako aj z článku 3 EDLP a súvisiacej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Tieto požiadavky sú však širšie ako kritérium systémových chýb stanovené v článku 3 ods. 2 uvedeného nariadenia, ktoré sa navyše vzťahuje iba na situáciu, v ktorej členské štáty vôbec nemôžu odovzdávať žiadateľov o azyl do daného členského štátu. Ak by, okrem prípadu uvedeného v tomto ustanovení, malo odovzdanie žiadateľa o azyl do iného členského štátu za následok porušenie týchto základných požiadaviek, sú členské štáty povinné uplatniť diskrečnú doložku upravenú v článku 17 ods. 1 nariadenia Dublin III.
- 44 Z toho vyplýva povinnosť príslušných orgánov a súdu v prípade, ak žiadateľ o azyl tvrdí, že členský štát zodpovedný za jeho žiadosť nie je pre neho „bezpečným štátom“, preskúmať všetky okolnosti významné pre dodržanie zásady nenavracania, vrátane zdravotného stavu dotknutej osoby. V tomto rámci musia tieto orgány zohľadniť osobnú situáciu žiadateľa v Slovinsku a posúdiť, či by púhe odovzdanie tohto žiadateľa nemohlo byť samo osebe v rozpore so zásadou nenavracania.
- 45 V dôsledku toho podľa Ustavno sodišče (Ústavný súd) platí, že pokiaľ v tomto prípade žalobcovia vo veci samej tvrdili, že ďalšie premiestnenie pani C. K. by malo nepriaznivý vplyv na jej zdravotný stav, pričom predložili viacero lekárskeho posudkov spôsobilých preukázať ich tvrdenia, nemohol sa Vrhovno sodišče (Najvyšší súd) obmedziť na zohľadnenie zdravotného stavu pani C. K. v rámci posúdenia situácie v Chorvátsku tak, ako to urobil, ale mal tiež overiť, či odovzdanie do tohto členského štátu, zohľadňované samo osebe, je zlučiteľné s článkom 3 EDLP. Tým, že neposúdil tvrdenia a dôkazy predložené žalobcami vo veci samej v tejto súvislosti, tento súd nerešpektoval právo na zabezpečenie „rovnamej právnej ochrany“, ktoré im priznáva slovinská ústava. Ustavno sodišče (Ústavný súd) z týchto dôvodov zrušil rozsudok Vrhovno sodišče (Najvyšší súd) a vrátil mu vec, aby o nej znovu rozhodol v súlade s úvahami uvedenými v jeho rozhodnutí.
- 46 Vrhovno sodišče (Najvyšší súd), ktorý skonštatoval, že Ustavno sodišče (Ústavný súd) pred prijatím svojho rozhodnutia z 28. septembra 2016 nepredložil Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania, a ktorý si predsa len nebol istý, či sú úvahy, ktoré v tomto rozhodnutí vysvetlil ústavný súd, zlučiteľné s právom Únie, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Prináleží výklad pravidiel týkajúcich sa uplatnenia diskrečnej doložky podľa článku 17 ods. 1 nariadenia Dublin III vzhľadom na povahu tohto ustanovenia v konečnom dôsledku súdu členského štátu a zbavujú tieto pravidlá súd, proti ktorého rozhodnutiam nie je možné podať opravný prostriedok, povinnosti predložiť vec Súdnemu dvoru na základe článku 267 tretieho odseku ZFEÚ?
- Subsidiárne, ak je odpoveď na vyššie uvedenú otázku záporná:
2. Je posúdenie okolností podľa článku 3 ods. 2 nariadenia Dublin III (v prípade, akým je prípad, ktorý je predmetom návrhu na začatie prejudiciálneho konania) dostatočné na to, aby spĺňalo požiadavky článku 4 a článku 19 ods. 2 Charty v spojení s článkom 3 EDLP a článku 33 Ženevského dohovoru?

V súvislosti s touto otázkou:

3. Vyplýva z výkladu článku 17 ods. 1 nariadenia Dublin III, že uplatnenie diskrečnej doložky členským štátom je s cieľom zabezpečiť účinnú ochranu proti porušovaniu práv podľa článku 4 Charty v prípadoch, akým je prípad, ktorý je predmetom tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, povinné, a že uplatnenie tejto doložky zakazuje odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu do príslušného členského štátu, ktorý uznal svoju príslušnosť v súlade s týmto nariadením?

Ak je odpoveď na vyššie uvedenú otázku kladná:

4. Môže diskrečná doložka podľa článku 17 ods. 1 nariadenia Dublin III slúžiť na to, aby sa na jej základe žiadateľ o medzinárodnú ochranu alebo iná osoba v konaní o odovzdaní podľa tohto nariadenia mohli dovoľávať jej uplatnenia, ktoré musia príslušné správne orgány a súdy členského štátu posúdiť, alebo sú uvedené správne orgány a súdy povinné zisťovať uvedené okolnosti *ex officio*?

O naliehavom prejudiciálnom konaní

- 47 Vnútroštátny súd navrhol, aby bol návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednaný v naliehavom prejudiciálnom konaní podľa článku 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.
- 48 Na podporu tohto návrhu tento súd v podstate tvrdil, že vzhľadom na zdravotný stav pani C. K. treba otázku jej postavenia vyriešiť čo najskôr.
- 49 V tejto súvislosti treba v prvom rade uviesť, že prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu nariadenia Dublin III, ktoré bolo prijaté najmä na základe článku 78 ods. 2 písm. e) ZFEÚ, teda ustanovenia nachádzajúceho sa v hlave V tretej časti ZFEÚ, ktorá sa týka priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. V dôsledku toho možno tento návrh prejednať v naliehavom prejudiciálnom konaní.
- 50 V druhom rade nemožno v prejednávanej veci vylúčiť možnosť, že žalobcovia vo veci samej by boli odovzdaní do Chorvátskej republiky pred ukončením riadneho prejudiciálneho konania. V odpovedi na žiadosť o vysvetlenie, ktorú Súdny dvor formuloval na základe článku 101 ods. 1 svojho rokovacieho poriadku, totiž vnútroštátny súd uviedol, že hoci v prvostupňovom konaní Upravno sodišče (správny súd) na návrh týchto osôb nariadil odklad výkonu rozhodnutia o ich odovzdaní, žiadne súdne opatrenie neodkladá výkon tohto rozhodnutia v práve prebiehajúcim štádiu vnútroštátneho konania.
- 51 Za týchto okolností bolo vyhovené návrhu vnútroštátneho súdu na prejednanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania v naliehavom prejudiciálnom konaní v súlade s rozhodnutím, ktoré 1. decembra 2016 prijala piata komora Súdneho dvora na návrh sudcu spravodajcu a po vypočutí generálneho advokáta.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 52 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 17 ods. 1 nariadenia Dublin III má vykladať v tom zmysle, že na otázku uplatnenia „diskrečnej doložky“ upravenej v tomto ustanovení členským štátom sa vzťahuje iba vnútroštátne právo a jeho výklad, ktorý poskytuje ústavný súd tohto členského štátu, alebo či ide o otázku výkladu práva Únie v zmysle článku 267 ZFEÚ.

- 53 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol vo vzťahu k „doložke suverenity“ obsiahnutej v článku 3 ods. 2 nariadenia Dublin II, ktorej znenie sa v podstate zhoduje so znením „diskrečnej doložky“ upravenej v článku 17 ods. 1 nariadenia Dublin III a ktorej výklad teda možno použiť na výklad diskrečnej doložky, že voľná úvaha, ktorú táto doložka priznáva členským štátom, je neoddeliteľnou súčasťou systému určenia zodpovedného členského štátu, ktorý vypracoval normotvorca Únie (ďalej len „dublinský systém“). Z toho vyplýva, že aj keď členský štát využíva túto doložku, vykonáva právo Únie v zmysle článku 51 ods. 1 Charty (pozri rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i., C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 64 až 68). V dôsledku toho uplatnenie „diskrečnej doložky“ upravenej v článku 17 ods. 1 nariadenia Dublin III skutočne zahŕňa výklad práva Únie v zmysle článku 267 ZFEÚ.
- 54 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 17 ods. 1 nariadenia Dublin III sa má vykladať v tom zmysle, že na otázku uplatnenia „diskrečnej doložky“ upravenej v tomto ustanovení sa nevzťahuje iba vnútroštátne právo a jeho výklad, ktorý poskytuje ústavný súd tohto členského štátu, ale ide o otázku výkladu práva Únie v zmysle článku 267 ZFEÚ.

O druhej až štvrtej otázke

- 55 Svojou druhou až štvrtou otázkou, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 4 Charty má vykladať v tom zmysle, že za okolností, keď by odovzdanie žiadateľa o azyl trpiaceho osobitne závažným psychickým alebo fyzickým ochorením malo za následok skutočné a preukázané riziko významného a nezvratného zhoršenia zdravotného stavu dotknutej osoby, toto odovzdanie predstavuje neludské a ponižujúce zaobchádzanie v zmysle tohto článku. V prípade, že je to tak, sa vnútroštátny súd pýta, či je dotknutý členský štát povinný uplatniť „diskrečnú doložku“ upravenú v článku 17 ods. 1 uvedeného nariadenia a sám posúdiť danú žiadosť o azyl.
- 56 Na úvod treba pripomenúť, že v súlade s článkom 3 ods. 1 nariadenia Dublin III žiadosť o azyl podanú štátnym príslušníkom tretieho štátu alebo osobou bez štátnej príslušnosti na území ktoréhokoľvek členského štátu v zásade posúdi iba jeden členský štát, ktorý je podľa kritérií stanovených v kapitole III tohto nariadenia označený ako zodpovedný.
- 57 Dublinský systém, ktorého súčasťou je uvedené nariadenie, má tak, ako to vyplýva z jeho odôvodnení 4 a 5, predovšetkým umožniť rýchle určenie zodpovedného členského štátu, aby bol zaručený efektívny prístup k postupom na udelenie medzinárodnej ochrany a aby nebolo ohrozené rýchle vybavovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu.
- 58 V tejto súvislosti je členský štát, ktorému bola podaná žiadosť o azyl, povinný dodržiavať postupy upravené v kapitole VI toho istého nariadenia s cieľom určiť členský štát zodpovedný za posúdenie tejto žiadosti, dožiadať tento členský štát, aby prevzal žiadateľa, a akonáhle je toto dožiadanie akceptované, odovzdať túto osobu uvedenému členskému štátu.
- 59 Napriek tomu v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora treba pravidlá sekundárneho práva Únie, vrátane ustanovení nariadenia Dublin III, vykladať a uplatňovať pri rešpektovaní základných práv zaručených Chartou (pozri analogicky, pokiaľ ide o nariadenie Dublin II, rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i., C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 77 a 99). Zákaz trestov alebo neludského alebo ponižujúceho zaobchádzania, upravený v článku 4 Charty, má v tejto súvislosti podstatný význam, keďže tento zákaz je absolútny, pretože je úzko spojený s rešpektovaním ľudskej dôstojnosti upravenej v článku 1 Charty (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. apríla 2016, Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, body 85 a 86).
- 60 Vo svojom rozsudku z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 86 až 94 a 106), však Súdny dvor zdôraznil, že odovzdanie žiadateľov o azyl v rámci dublinského systému môže byť za určitých okolností nezlučiteľné so zákazom upraveným v článku 4 Charty. Rozhodol tak,

že žiadateľ o azyl podstupuje skutočné riziko, že bude vystavený neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu v zmysle tohto článku v prípade odovzdania do členského štátu, v ktorom je namieste vážne sa obávať, že existujú systémové chyby v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov. V súlade so zákazom upraveným v uvedenom článku teda prináleží členským štátom neuskutočniť v rámci dublinského systému odovzdania do členského štátu, keď v tomto štáte nemôžu ignorovať existenciu takýchto chýb.

- 61 Z odôvodnenia 9 nariadenia Dublin III vyplýva, že normotvorca Únie zaznamenal účinky dublinského systému na základné práva žiadateľov o azyl. Vyplýva z neho tiež, že normotvorca Únie zamýšľal prijatím tohto nariadenia na základe skúsenosti uskutočniť vylepšenia nevyhnutné nielen pre účinnosť tohto systému, ale aj pre ochranu poskytovanú žiadateľom o azyl podľa tohto systému.
- 62 Súdny dvor teda už konštatoval, že pokiaľ ide o práva priznané žiadateľom o azyl, nariadenie Dublin III sa v podstatných bodoch líši od nariadenia Dublin II (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. júna 2016, Ghezelbash, C-63/15, EU:C:2016:409, bod 34).
- 63 Pokiaľ ide o základné práva, ktoré sú im priznané, okrem kodifikácie judikatúry vyplývajúcej z rozsudku z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865), uvedeného v bode 60 tohto rozsudku, v článku 3 ods. 2 nariadenia Dublin III chcel normotvorca Únie v odôvodneniach 32 a 39 uvedeného nariadenia zdôrazniť, že členské štáty sú pri jeho uplatňovaní viazané judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj článkom 4 Charty.
- 64 Pokiaľ ide konkrétnejšie o rozhodnutia o odovzdaní, podľa normotvorcu Únie je na jednej strane ich zákonnosť sprevádzaná garanciami spočívajúcimi najmä v tom, že dotknutému žiadateľovi o azyl priznal v článku 27 nariadenia Dublin III právo podať proti tomuto rozhodnutiu účinný opravný prostriedok na súd, ktorý sa vzťahuje tak na skutkové, ako aj na právne okolnosti tohto rozhodnutia. Na druhej strane normotvorca Únie v článku 29 uvedeného nariadenia vymedzil podmienky týchto odovzdaní podrobnejšie, ako to urobil v nariadení Dublin II.
- 65 Zo všetkých predchádzajúcich úvah vyplýva, že žiadateľa o azyl možno v rámci nariadenia Dublin III odovzdať iba za podmienok vylučujúcich, že toto odovzдание so sebou prináša skutočné riziko, že dotknutá osoba bude vystavená neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu v zmysle článku 4 Charty.
- 66 V tejto súvislosti nemožno bez ďalšieho vylúčiť, že vzhľadom na zvlášť závažný zdravotný stav žiadateľa o azyl môže jeho odovzдание na základe nariadenia Dublin III pre neho predstavovať takéto riziko.
- 67 Treba totiž pripomenúť, že zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania upravený v článku 4 Charty zodpovedá zakazu uvedenému v článku 3 EDLP a že v tomto rozsahu je v súlade s článkom 52 ods. 3 Charty jeho zmysel a rozsah rovnaký ako zmysel a rozsah, ktorý tomuto zakazu priznáva tento dohovor.
- 68 Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k článku 3 EDLP, ktorú treba zohľadniť pri výklade článku 4 Charty (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i., C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865N.S, body 87 až 91), však vyplýva, že na utrpenie spôsobené či už fyzickou alebo psychickou chorobou, ktorá sa objavila prirodzene, sa môže vzťahovať článok 3 EDLP, ak je alebo môže byť zhoršené zaobchádzaním, ktoré vyplýva z podmienok zadržania, vyhostenia, alebo iných opatrení, za ktoré možno považovať zodpovedné orgány, a to pod podmienkou, že z toho vyplývajúce utrpenie dosiahne minimálnu závažnosť vyžadovanú týmto článkom (pozri v tomto zmysle rozsudok ESĽP z 13. decembra 2016, Paposhvili v. Belgicko, CE:ECHR:2016:1213JUD004173810, body 174 a 175).
- 69 Vzhľadom na všeobecnú a absolútnu povahu článku 4 Charty sú tieto principiálne úvahy relevantné aj v rámci dublinského systému.

- 70 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že pokiaľ ide o podmienky prijímania a starostlivosti v zodpovednom členskom štáte, členské štáty, ktoré sú viazané „prijímacou“ smernicou, vrátane Chorvátskej republiky, sú v súlade s článkami 17 až 19 tejto smernice povinné aj v konaní podľa nariadenia Dublin III poskytnúť žiadateľom o azyl potrebnú zdravotnú starostlivosť a lekársku pomoc, ktorá zahŕňa aspoň pohotovostnú zdravotnú starostlivosť a nevyhnutnú liečbu chorôb a závažných duševných porúch. Za týchto okolností a v súlade so vzájomnou dôverou medzi členskými štátmi existuje silná domnienka, že liečba ponúkaná žiadateľom o azyl v členských štátoch bude primeraná (pozri analogicky rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i., C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 78, 80 a 100 až 105).
- 71 V tomto prípade ani z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, ani zo spisu nevyplývajú závažné dôvody, pre ktoré sa možno domnievať, že v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov o azyl v Chorvátsku existujú systémové chyby, predovšetkým pokiaľ ide o prístup k zdravotnej starostlivosti, čo napokon žalobcovia vo veci samej ani netvrdili. Naopak z uvedeného rozhodnutia vyplýva, že Chorvátska republika má k dispozícii najmä v meste Kutina prijímacie centrum určené pre zraniteľné osoby, v ktorom majú tieto osoby prístup k lekárskej starostlivosti poskytovanej lekárom, a v naliehavom prípade miestnou nemocnicou, alebo tiež nemocnicou v Záhrebe. Okrem toho slovenské orgány boli ubezpečené chorvátskymi orgánmi, že žalobcovia vo veci samej dostanú potrebnú liečbu.
- 72 Navyše hoci je možné, že pre niektoré závažné a špecifické choroby je vhodná liečba dostupná iba v určitých členských štátoch (pozri analogicky rozsudok z 5. júna 2014, I, C-255/13, EU:C:2014:1291, body 56 a 57), žalobcovia vo veci samej netvrdili, že by to bol prípad, ktorý sa ich týka.
- 73 Napriek tomu nemožno vylúčiť, že odovzdanie žiadateľa o azyl, ktorého zdravotný stav je osobitne závažný, môže pre dotknutú osobu samo osebe predstavovať skutočné riziko neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 4 Charty, a to bez ohľadu na kvalitu prijatia a starostlivosti dostupnej v členskom štáte zodpovednom za posúdenie jej žiadosti.
- 74 V tomto rámci sa treba domnievať, že za okolností, za ktorých by odovzdanie žiadateľa o azyl trpiaceho osobitne závažným fyzickým alebo psychickým ochorením so sebou prinášalo skutočné a preukázané riziko významného a nezvratného zhoršenia jeho zdravotného stavu, by takéto odovzdanie predstavovalo neľudské a ponižujúce zaobchádzanie v zmysle uvedeného článku.
- 75 V dôsledku toho pokiaľ žiadateľ o azyl predloží, predovšetkým v rámci účinného opravného prostriedku, ktorý mu garantuje článok 27 nariadenia Dublin III, objektívne dôkazy, ako sú napríklad lekárske potvrdenia vystavené o jeho osobe, spôsobilé preukázať osobitnú závažnosť jeho zdravotného stavu a významné a nezvratné dôsledky, ktoré by mohlo so sebou priniesť jeho odovzdanie, orgány dotknutého členského štátu, vrátane jeho súdov, nemôžu ignorovať tieto dôkazy. Sú naopak povinné posúdiť riziko, že takéto dôsledky nastanú, keď rozhodujú o odovzdaní dotknutej osoby, alebo v prípade súdu, o zákonnosti rozhodnutia o odovzdaní, keďže výkon tohto rozhodnutia môže viesť k neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu s touto osobou (pozri analogicky rozsudok z 5. apríla 2016, Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, bod 88).
- 76 Týmto orgánom teda prináleží, aby odstránili každú vážnu pochybnosť týkajúcu sa vplyvu odovzdania na zdravotný stav dotknutej osoby. V tejto súvislosti treba predovšetkým vtedy, keď ide o závažné psychiatrické ochorenie, nevenovať pozornosť iba dôsledkom fyzickej prepravy dotknutej osoby z jedného členského štátu do druhého, ale zohľadniť všetky významné a nezvratné dôsledky, ktoré by vyplynuli z tohto odovzdania.
- 77 V tomto rámci musia orgány dotknutého členského štátu overiť, či zdravotný stav dotknutej osoby možno vhodne a dostatočne ochrániť prijatím preventívnych opatrení upravených nariadením Dublin III, a v prípade, ak je to tak, vykonať tieto opatrenia.

- 78 Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž vyplýva, že článok 3 EDLP v zásade nezáväzuje zmluvný štát, aby sa zdržal vyhostenia osoby, keď je táto osoba schopná cestovať, a pod podmienkou, že sú v tejto súvislosti prijaté opatrenia, ktoré sú potrebné, vhodné a prispôsobené stavu osoby (pozri v tomto zmysle rozsudky ESLP zo 4. júla 2006, *Karim v. Švédsko*, CE:ECHR:2006:0704DEC002417105, bod 2, a 30. apríla 2013, *Kochieva a i. v. Švédsko*, CE:ECHR:2013:0430DEC007520312, bod 35).
- 79 Pokiaľ ide konkrétnejšie o okolnosti, za ktorých psychiatrické problémy, ktoré má žiadateľ o azyl, odhaľujú u neho samovražedné sklony, Európsky súd pre ľudské práva pri viacerých príležitostiach rozhodol, že skutočnosť, že osoba, ktorej vyhostenie bolo nariadené, hrozí samovraždou, nenúti zmluvný štát, aby sa zdržal vykonania zamýšľaného opatrenia, ak prijme konkrétne opatrenia, aby zabránil uskutočneniu tejto hrozby (pozri rozsudky ESLP zo 7. októbra 2004, *Dragan a i. v. Nemecko*, CE:ECHR:2004:1007DEC003374303, bod 1; zo 4. júla 2006, *Karim v. Švédsko*, CE:ECHR:2006:0704DEC002417105, bod 2, ako aj z 30. apríla 2013, *Kochieva a i. v. Švédsko*, CE:ECHR:2013:0430DEC007520312, bod 34).
- 80 Pokiaľ ide o tieto preventívne opatrenia, treba zdôrazniť, že členský štát, ktorý musí pristúpiť k odovzdaniu, môže spolupracovať so zodpovedným členským štátom v súlade s článkom 8 vykonávacieho nariadenia, aby zabezpečil, že dotknutý žiadateľ o azyl dostane zdravotnú starostlivosť počas a na záver odovzdania.
- 81 V tejto súvislosti členský štát pristupujúci k odovzdaniu musí mať možnosť zorganizovať toto odovzdanie tak, aby bol dotknutý žiadateľ o azyl počas prepravy sprevádzaný vhodným zdravotníckym personálom, ktorý má k dispozícii potrebné vybavenie, prostriedky a lieky tak, aby sa zabránilo akémukoľvek zhoršeniu jeho zdravotného stavu alebo akémukoľvek násiliu, ktorého by sa žiadateľ dopustil voči sebe alebo voči tretím osobám.
- 82 Tento členský štát musí mať tiež možnosť ubezpečiť sa, že dotknutý žiadateľ o azyl dostane starostlivosť hneď po svojom príchode do zodpovedného členského štátu. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že články 31 a 32 nariadenia Dublin III vyžadujú od členského štátu pristupujúceho k odovzdaniu, aby oznámil zodpovednému členskému štátu informácie o zdravotnom stave žiadateľa o azyl, ktoré môžu tomuto členskému štátu umožniť, aby poskytol žiadateľovi pohotovostnú zdravotnú starostlivosť nevyhnutnú na ochranu jeho základných záujmov.
- 83 Štandardné tlačivo nachádzajúce sa v prílohe VI vykonávacieho nariadenia a spoločné osvedčenie o zdravotnom stave nachádzajúce sa v prílohe IX tohto nariadenia tak možno použiť na informovanie zodpovedného členského štátu o tom, že dotknutý žiadateľ o azyl po príchode vyžaduje lekársku pomoc a starostlivosť, ako aj o všetkých relevantných aspektoch jeho ochorenia a starostlivosti, ktorú toto ochorenie bude vyžadovať v budúcnosti. V tomto prípade musia byť tieto informácie oznámené v primeranej lehote pred odovzdaním, aby mal zodpovedný členský štát dostatočný čas na prijatie potrebných opatrení. Členský štát pristupujúci k odovzdaniu tiež môže získať od zodpovedného členského štátu potvrdenie, že po príchode bude naozaj k dispozícii nevyhnutná starostlivosť.
- 84 Ak sa príslušný súd domnieva, že tieto preventívne opatrenia sú dostatočné na to, aby vylúčili akékoľvek skutočné riziko neľudského alebo ponížujúceho zaobchádzania v prípade odovzdania dotknutého žiadateľa o azyl, prináleží tomuto súdu, aby prijal opatrenia nevyhnutné na to, aby sa ubezpečil, že tieto preventívne opatrenia budú zrealizované orgánmi žiadajúceho členského štátu pred odovzdaním dotknutej osoby. V prípade potreby musí byť zdravotný stav dotknutej osoby prehodnotený pred odovzdaním.
- 85 Naopak v prípade, ak by prijatie uvedených preventívnych opatrení vzhľadom na osobitnú závažnosť choroby dotknutého žiadateľa o azyl nepostačovalo na zabezpečenie toho, že jeho odovzdanie so sebou neprinesie skutočné riziko významného a nezvratného zhoršenia jeho zdravotného stavu, prináležalo by orgánom dotknutého členského štátu, aby odložili odovzdanie tejto osoby a to na tak dlho, kým jej zdravotný stav nebude taký, že bude schopná takéhoto odovzdania.

- 86 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v súlade s článkom 29 ods. 1 nariadenia Dublin III sa odovzdanie žiadateľa zo žiadajúceho členského štátu do zodpovedného členského štátu vykoná, akonáhle je to „prakticky možné“. Ako vyplýva z článku 9 vykonávacieho nariadenia, práve zdravotný stav žiadateľa sa považuje za „praktickú okolnosť“, ktorá môže odôvodniť odloženie odovzdania.
- 87 Ak by zdravotný stav dotknutého žiadateľa o azyl nepovoľoval jeho odovzdanie, potom by prináležalo žiadajúcemu členskému štátu, aby v súlade s týmto ustanovením bez meškania informoval zodpovedný členský štát o odložení odovzdania, ktoré možno pripísať stavu tohto žiadateľa.
- 88 Ak by sa prípadne zistilo, že zdravotný stav dotknutého žiadateľa o azyl sa nemusí v krátkom čase zlepšiť, alebo že dlhodobější odklad konania by znamenal riziko zhoršenia stavu dotknutej osoby, môže sa žiadajúci členský štát rozhodnúť, že sám posúdi jeho žiadosť využitím „diskrečnej doložky“ upravenej v článku 17 ods. 1 nariadenia Dublin III (pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. mája 2013, Halaf, C-528/11, EU:C:2013:342, bod 38). Zároveň však platí, že toto ustanovenie, chápané s prihliadnutím na článok 4 Charty, nemožno v takej situácii, o akú ide vo veci samej, vykladať v tom zmysle, že znamená povinnosť tohto členského štátu využiť diskrečnú doložku.
- 89 V každom prípade v situácii, keď by zdravotný stav dotknutého žiadateľa o azyl neumožňoval žiadajúcemu členskému štátu prístup k jeho odovzdaniu pred uplynutím šesťmesačnej lehoty upravenej v článku 29 ods. 1 nariadenia Dublin III, bol by zodpovedný členský štát zbavený svojej povinnosti prevziať dotknutú osobu a zodpovednosť by sa potom preniesla na žiadajúci členský štát v súlade s odsekom 2 tohto článku.
- 90 Vo veci samej prináleží vnútroštátnemu súdu, aby overil, či je zdravotný stav pani C. K. natoľko závažný, že existujú závažné pochybnosti domnievať sa, že jej odovzdanie by pre ňu predstavovalo skutočné riziko neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 4 Charty. V prípade kladnej odpovede bude povinnosťou tohto súdu odstrániť tieto pochybnosti tým, že sa ubezpečí, že pred odovzdaním pani C. K. budú prijaté preventívne opatrenia uvedené v bodoch 81 až 83 tohto rozsudku, alebo, ak to bude nevyhnutné, že odovzdanie tejto osoby sa odloží až dovtedy, kým to jej zdravotný stav umožní.
- 91 V tejto súvislosti nie je dôvodné tvrdenie Komisie, že z článku 3 ods. 2 nariadenia Dublin III vyplýva, že iba existencia systémových chýb v zodpovednom členskom štáte môže mať vplyv na povinnosť odovzdať žiadateľa o azyl do tohto členského štátu.
- 92 Nič v znení tohto ustanovenia totiž nenaznačuje, že by úmyslom normotvorcu Únie bolo upraviť inú okolnosť než systémové chyby brániace každému odovzdaniu žiadateľov o azyl do daného členského štátu. Uvedené ustanovenie teda nemožno vykladať tak, že vylučuje, aby dôvody spojené so skutočným a preukázaným rizikom neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 4 Charty mohli mať za výnimočných okolností, o ktorých sa uvažuje v tomto rozsudku, dôsledky na odovzdanie žiadateľa o azyl v konkrétnom prípade.
- 93 Navyše takéto chápanie článku 3 ods. 2 nariadenia Dublin III by bolo na jednej strane nezlučiteľné so všeobecnou povahou článku 4 Charty, ktorý zakazuje neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie vo všetkých jeho formách. Na druhej strane s absolútnou povahou tohto zákazu by bolo zjavne nezlučiteľné, ak by členské štáty mohli ignorovať skutočné a preukázané riziko neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania týkajúceho sa žiadateľa o azyl s odôvodnením, že toto zaobchádzanie nevyplýva zo systémovej chyby v zodpovednom členskom štáte.
- 94 Výklad článku 4 Charty obsiahnutý v tomto rozsudku nie je vyvrátený ani rozsudkom z 10. decembra 2013, Abdullahi (C-394/12, EU:C:2013:813, bod 60), v ktorom Súdny dvor vo vzťahu k nariadeniu Dublin II v podstate rozhodol, že za takých okolností, aké existovali vo veci, v ktorej bol vyhlásený tento rozsudok, žiadateľ o azyl nemôže napadnúť svoje odovzdanie tým, že sa odvolá na existenciu systémových chýb v zodpovednom členskom štáte. Okrem toho, že Súdny dvor rozhodol, ako to bolo

pripomenuté v bode 62 tohto rozsudku, že pokiaľ ide o práva priznané žiadateľom o azyl, nariadenie Dublin III sa v podstatných bodoch líši od nariadenia Dublin II, treba totiž pripomenúť, že uvedený rozsudok bol vyhlásený vo veci, ktorá sa týkala štátneho príslušníka, ktorý na Súdnom dvore netvrdil, že existuje osobitná okolnosť, ktorá môže nasvedčovať tomu, že jeho odovzdanie je ako také v rozpore s článkom 4 Charty. Súdny dvor teda iba pripomenul svoj predchádzajúci rozsudok z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a -493/10, EU:C:2011:865), týkajúci sa nemožnosti pristúpiť k akémukoľvek odovzdaniu žiadateľov o azyl do členského štátu, v ktorom existujú systémové chyby v konaní o azyle alebo podmienkach ich prijímania.

- 95 Napokon uvedený výklad plne rešpektuje zásadu legitímnej dôvery, keďže ani zďaleka neovplyvňuje existenciu domnienky dodržiavania základných práv v každom členskom štáte, ale zabezpečuje, aby členské štáty náležite zohľadnili výnimočné situácie, o ktorých sa uvažuje v tomto rozsudku. Navyše ak by členský štát pristúpil k odovzdaniu žiadateľa o azyl v takýchto situáciách, neľudské a ponížujúce zaobchádzanie, ktoré by z toho vyplynulo, by nebolo priamo či nepriamo pripísateľné orgánom zodpovedného členského štátu, ale iba prvému členskému štátu.
- 96 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na druhú až štvrtú otázku odpovedať tak, že článok 4 Charty sa má vykladať v tom zmysle, že:
- aj keď neexistujú závažné dôvody domnievať sa, že v členskom štáte zodpovednom za posúdenie žiadosti o azyl existujú systémové chyby, odovzdanie žiadateľa o azyl v rámci nariadenia Dublin III možno uskutočniť iba za podmienok vylučujúcich, že toto odovzdanie so sebou prináša skutočné a preukázané riziko, že dotknutá osoba bude vystavená neľudskému alebo ponížujúcemu zaobchádzaniu v zmysle tohto článku,
 - za okolností, v ktorých by odovzdanie žiadateľa o azyl trpiaceho osobitne závažným psychickým alebo fyzickým ochorením so sebou prinášalo skutočné a preukázané riziko významného a nezvratného zhoršenia zdravotného stavu dotknutej osoby, toto odovzdanie predstavuje neľudské a ponížujúce zaobchádzanie v zmysle uvedeného článku,
 - prináleží orgánom členského štátu, ktorý má uskutočniť odovzdanie, a prípadne jeho súdom, aby odstránili akúkoľvek závažnú pochybnosť týkajúcu sa vplyvu odovzdania na zdravotný stav dotknutej osoby tým, že prijmú preventívne opatrenia nevyhnutné na to, aby jej odovzdanie prebehlo za podmienok umožňujúcich vhodne a dostatočne ochrániť zdravotný stav tejto osoby. V prípade, ak by vzhľadom na osobitnú závažnosť ochorenia dotknutého žiadateľa o azyl prijatie uvedených preventívnych opatrení nepostačovalo na zabezpečenie, že jeho odovzdanie so sebou neprinesie skutočné riziko významného a nezvratného zhoršenia jeho zdravotného stavu, prináleží orgánom daného členského štátu, aby odložili odovzdanie dotknutej osoby, a to na tak dlho, kým jej zdravotný stav nebude taký, že bude schopná takéhoto odovzdania, a
 - ak by sa prípadne zistilo, že zdravotný stav dotknutého žiadateľa o azyl sa nemusí v krátkom čase zlepšiť alebo že dlhodobější odklad konania by mohol zhoršiť stav dotknutej osoby, môže sa žiadajúci členský štát rozhodnúť, že sám posúdi jeho žiadosť tým, že využije „diskrečnú doložku“ upravenú v článku 17 ods. 1 nariadenia Dublin III.
- 97 Článok 17 ods. 1 tohto nariadenia s prihliadnutím na článok 4 Charty nemožno vykladať tak, že za takých okolností, aké existujú vo veci samej, zaväzuje tento členský štát, aby uplatnil uvedenú doložku.

O trovách konania

- 98 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

1. Článok 17 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov, sa má vykladať v tom zmysle, že na otázku uplatnenia „diskrečnej doložky“ upravenej v tomto ustanovení členským štátom sa nevzťahuje iba vnútroštátne právo a jeho výklad, ktorý poskytuje ústavný súd tohto členského štátu, ale ide o otázku výkladu práva Únie v zmysle článku 267 ZFEÚ.
2. Článok 4 Charty základných práv Európskej únie sa má vykladať v tom zmysle, že:
 - aj keď neexistujú závažné dôvody domnievať sa, že v členskom štáte zodpovednom za posúdenie žiadosti o azyl existujú systémové chyby, odovzdanie žiadateľa o azyl v rámci nariadenia č. 604/2013 možno uskutočniť iba za podmienok vylučujúcich, že toto odovzdanie so sebou prináša skutočné a preukázané riziko, že dotknutá osoba bude vystavená neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu v zmysle tohto článku,
 - za okolností, v ktorých by odovzdanie žiadateľa o azyl trpiaceho osobitne závažným psychickým alebo fyzickým ochorením so sebou prinášalo skutočné a preukázané riziko významného a nezvratného zhoršenia zdravotného stavu dotknutej osoby, toto odovzdanie predstavuje neľudské a ponižujúce zaobchádzanie v zmysle uvedeného článku,
 - prináleží orgánom členského štátu, ktorý má uskutočniť odovzdanie a prípadne jeho súdom, aby odstránili akúkoľvek závažnú pochybnosť týkajúcu sa vplyvu odovzdania na zdravotný stav dotknutej osoby tým, že prijmú preventívne opatrenia nevyhnutné na to, aby jej odovzdanie prebehlo za podmienok umožňujúcich vhodne a dostatočne ochrániť zdravotný stav tejto osoby. V prípade, ak by vzhľadom na osobitnú závažnosť ochorenia dotknutého žiadateľa o azyl prijatie uvedených preventívnych opatrení nepostačovalo na zabezpečenie, že jeho odovzdanie so sebou neprinesie skutočné riziko významného a nezvratného zhoršenia jeho zdravotného stavu, prináleží orgánom daného členského štátu, aby odložili odovzdanie dotknutej osoby a to na tak dlho, kým jej zdravotný stav nebude taký, že bude schopná takéhoto odovzdania, a
 - ak by sa prípadne zistilo, že zdravotný stav dotknutého žiadateľa o azyl sa nemusí v krátkom čase zlepšiť alebo že dlhodobější odklad konania by mohol zhoršiť stav dotknutej osoby, môže sa žiadajúci členský štát rozhodnúť, že sám posúdi jej žiadosť tým, že využije „diskrečnú doložku“ upravenú v článku 17 ods. 1 nariadenia č. 604/2013.

Článok 17 ods. 1 nariadenia č. 604/2013 s prihliadnutím na článok 4 Charty základných práv Európskej únie nemožno vykladať tak, že za takých okolností, aké existujú vo veci samej, zaväzuje tento členský štát, aby uplatnil uvedenú doložku.

Podpisy